

2020-10-24 (2 godziny)

Temat: Bohater w poszukiwaniu wartości – Juliusz Słowacki *Kordian*

Znaczenie tytułu

Kordian jest imieniem wymyślonym przez Słowackiego. W języku łacińskim słowo *cordis* oznacza „serce”. Kordian to „ktoś, kto kieruje się sercem”, „daje serce”.

Kordian jako bohater romantyczny

Kordian jest typowym bohaterem romantycznym: „kochanek kobiety” staje się „kochankiem ojczyzny”, szlachetnym patriotą, buntownikiem, bojownikiem o wolność swojego narodu i świata.

Młodość – Kordiana czytelnik poznaje, gdy ten ma zaledwie czternaście lat. Cierpi na typową dla bohatera romantycznego chorobę wieku, pewną melancholię, która w zasadzie nie ma głębszych podstaw. Co prawda Kordian jest nieszczęśliwie zakochany w starszej Laurze, ale nie jest to przecież miłość dojrzała, która niespełniona, mogłaby prowadzić do próby samobójczej. Wszystko to objawia się przede wszystkim ucieczką w samotność i kontemplowaniem natury.

Podróże – po nieudanej próbie samobójczej Kordian wyrusza w podróż po Europie. Jest już starszy i wędrówka łączy się zasadniczo z poszukiwaniem owej wartości, która nadałaby sens jego życiu. Wydaje się także, że bohater szuka swojej tożsamości, swojego miejsca w życiu i świecie. Jednak podróże przynoszą kolejne rozczarowania. W londyńskim James Parku dowiaduje się, że światem rządzi pieniądź. Potem czytając *Króla Leara* Szekspira, odkrywa, iż istnieje głęboka przepaść między literaturą a rzeczywistością. Włoska kochanka Wioletta, wcielenie fałszu i obłudy, czyha wyłącznie na jego pieniądze. Kordian postanawia więc odnaleźć się w misji patriotycznej i, będąc na audiencji u papieża, prosi go o wsparcie polskich działań narodowo-wyzwoleńczych. Papież jednak

najprawdopodobniej pozostaje w zмовie z carem i chce przekląć tych, którzy ośmielią się wystąpić przeciw niemu. Na dodatek papież przedstawiony został jako dziecinnieały starzec, który bawi się z papugą – ślicznym, ale bezmyślnym ptakiem, który jedynie powtarza cudze słowa. Kordian zaczyna rozumieć, że jest sam. Dlatego też udaje się na Mont Blanc, najwyższy szczyt Alp, by wygłosić monolog i wykrzyzczyć:

Polska Winkelriedem narodów!

Spiskowiec – tu już mamy do czynienia z Kordianem-patriotą. Należy pamiętać, że walka to jeden z naczelných tematów literatury romantycznej, gdyż ojczyznę traktują oni jak świętość, sacrum, najwyższą wartość, a poświęcenie staje się niemalże obowiązkiem bohatera romantycznego. Kordian uczestniczy więc w tajnym zgromadzeniu, sprzysiężeniu podchorążych, które ma zdecydować o tym, czy należy zabić cara. Dylemat moralny polega jednak na tym, iż car jest jednocześnie królem Polski, a w polskiej tradycji i historii nie było dotąd przypadków królobójstwa. Spiskowcy mają więc podnieść rękę na władcę kraju, co jest haniebne i sprzeczne z honorem i etyką. Decydują, że nie popełnią tej zbrodni, ale Kordian postanawia zrobić to sam. Udaje się mu dostać do straży cara i postanawia dokonać zabójstwa w nocy. Jednak mdleje przed sypialnią władcy, pokonany przez Strach i Imaginację.

Szpital – Kordian trafia do szpitala dla wariatów, ponieważ, paradoksalnie, car nie mógł uwierzyć, że człowiek przy zdrowych zmysłach chciałby go zabić. Tam spotyka Doktora, który jest tak naprawdę uosobieniem sił szatańskich, oraz dwóch obłąkanych: człowieka, któremu wydaje się, że jest krzyżem Chrystusowym i drugiego, który jak mityczny Atlas chce podtrzymać niebo. Kordian znów zaczyna rozumieć, że być może jeden człowiek nie może być odpowiedzialny za losy świata.

Winkelriedyzm Słowackiego – historiozofia

Po upadku powstania listopadowego pisarze próbowali znaleźć odpowiedź na pytanie: dlaczego tak się stało? Właśnie na tej fali domysłów powstały *Dziady*, część III Adama Mickiewicza i *Kordian* Juliusza

Słowackiego. Ten pierwszy proponuje mesjanizm, teorię historiozoficzną, głoszącą, że oto Polska jest jak Chrystus, umrze na krzyżu zaborców, ale potem zmartwychwstanie i zbawi Europę. Mickiewicz szukał motywacji religijnych, stworzył swoistego rodzaju etos ewangeliczny. Natomiast Słowacki, podobnie zresztą jak i inni, uznał, że teoria Mickiewicza skłania do bierności, bo przecież Polska umarła i teraz należy jedynie czekać na jej odrodzenie. Wielu uważało, że wolność należy sobie wywalczyć. Dlatego też Słowacki w *Kordianie* proponuje inną koncepcję historiozoficzną – winkelriedyzm. To idea nawiązująca do historii Arnolda Winkelrieda, bohatera szwajcarskiego, który w 1386 roku w bitwie pod Sempach skierował na swoją pierś kopie nieprzyjacielskie, tworząc w ten sposób wyłom w szeregach Austriaków, co przyczyniło się do zwycięstwa Szwajcarów. Hasło:

Polska Winkelriedem narodów

polemizuje więc z hasłem Mickiewicza:

Polska mesjaszem narodów

i odnoszą się do działalności politycznej. Słowacki mówi, że czyn powstańczy w Polsce zwrócił uwagę krajów europejskich i Rosji i dał podstawy innym narodom do walk o wolność. Winkelried umiera, nie pozostawiając nadziei na zmartwychwstanie, ale pozostaje wielką legendą po wspaniałym bohaterze, który gotów był umrzeć za ojczyznę.

Winkelriedyzm więc nie jest ideą bierną, ale skłaniającą do czynu, walki, każe walczyć i ginąć z bronią w ręku. Mamy tu więc do czynienia z etosem rycerskim.

Proszę zapoznać się z :

<https://youtu.be/vqR2e7N3GzA>

2020-10-24 (2 godziny)

Temat: Etyczny wymiar czynu – *Nie-Boska komedia* Zygmunta Krasińskiego

Geneza utworu

Dramat *Nie-Boska komedia* został napisany przez Krasińskiego w 1833 roku. Po raz pierwszy opublikowano go w Paryżu dwa lata później. Rodzima premiera sceniczna miała miejsce w Krakowie 29 XI 1902 roku. To jeden z dwu dramatów romantycznych Krasińskiego, w których zмага się on z kwestią rewolucji. Drugim jest późniejszy *Irydion* (1836). Sam poeta za najważniejszy problem ideowy, podejmowany w *Nie-Boskiej komedii*, uznawał napiętą sytuację społeczno-polityczną ówczesnych mu czasów. W liście do Gaszyńskiego określił dzieło jako:

dramat dotyczący się rzeczy wielu naszego – walka w nim dwóch pryncypiów: arystokracji i demokracji.

Znaczenie tytułu

Tytuł dramatu jest znaczący. Wskazuje on na powiązanie z dziełem Dantego – *Boską komedią*. Oryginalna nazwa zostaje jednak zanegowana, poprzedzona partykułą „nie”. Można to odczytywać w różny sposób. Być może Krasiński chciał zaakcentować świat bez Boga – brakuje Go bowiem w sposobie postrzegania świata obydwu głównych bohaterów i obaj ponoszą klęskę. Charakterystyczna jest zwłaszcza postać Pankracego. Na końcu utworu poraża go wizja triumfującego Chrystusa-Mściciela, co zdaje się dowodzić, że historia dziejąca się bez Boga, a w dodatku będąca zaprzeczeniem jego odwiecznych praw (przeciw którym występują rewolucjoniści) nie prowadzi do stworzenia lepszej rzeczywistości, a skutkuje chaosem, klęską, zatraceniem. W *Boskiej komedii* Dante opisywał pewną ewolucję swojego bohatera. Wędrował on kolejno przez Piekło, Czyściec i Raj, by w końcu spotkać się z Bogiem. W *Nie-Boskiej...* rzeczywistość ukazana jest jedynie jako piekło, z którego nie sposób się wydostać. Nawiązaniem do Dantego jest również scena, w której Henryk zwiedza obóz rewolucjonistów oprowadzany po nim przez Przechrztę (aluzja do Wergiliusza). Pierwotnie tytuł dramatu miał brzmieć *Mąż*. Wieloznaczność tego słowa – mąż jako głowa rodziny (dramat rodzinny Henryka) oraz jako przywódca, mąż stanu (dramat społeczny, udział w rewolucji) zapowiada płaszczyzny działań, w których będzie usiłował spełnić się Henryk.

Zainteresowanych zapraszam do obejrzenia teatru TV:

<https://teatrtv.vod.tvp.pl/596201/nieboska-komedia>

